

*Варьете смотрел на то, что делается под стеною Варьете... // Уранці в п'ятницю, тобто наступного після проклятого сеансу дня, усі присутні службовці Вар'ете дивились на те, що діється під стіною Вар'ете... Відповідники функціонують в російській та українській мовах з такими значеннями: *наличный (состав)* – «Имеющийся налицо, в наличности» [5]; *присутні* – «Який перебуває в якому-небудь місці в певний час; протилежне відсутній»; *наличный (состав)* – «(наличный) наявний, (присутствующий) присутній» [6].*

Таким чином, щоб зберегти семантику та форму, денотативну, конотативну, стилістичну, культурну та прагматичну інформацію текстів оригіналу та перекладу, Ю. Некрутенко застосував формальні синонімічні трансформації (міжмовні синонімічні еквіваленти) та формально-змістові синонімічні трансформації у денотативному плані – міжмовні відносні (семантичні) синоніми; у конотативному плані – міжмовні стилістичні синоніми.

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник / І. М. Литвин. – Вид. 4-те допов. – Черкаси: видавець Ю. А. Чабаненко, 2016. – 218 с.
2. Виноградов В. С. Перевод: общин и лексические проблемы. Учебное пособие / В. С. Виноградов. – 3-у изд., перераб. – М.: КДУ, 2006. – 240 с.
3. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М.: В. Валент, 2004. – 240 с.
4. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. – 418 с.
5. Ушаков Д. Н. Толковый словарь современного русского языка / Д. Н. Ушаков. – М.: «Аделант», 2013. – 800 с.
6. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua>
7. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrlit.org>

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Литвин І. М.

Є. А. Плита

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ ІМЕН В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ КАЗКИ Р. ДАЛА «ЧАРЛІ ТА ШОКОЛАДНА ФАБРИКА»

Роль художньої літератури в житті сучасного суспільства є надзвичайно важливою. Переклад творів набуває особливої ваги, оскільки дає можливість ознайомитися з творчими надбаннями письменників, які належать до різних культур та традиції. Переклад художньої літератури – складний вид роботи, що передбачає володіння особливими вміннями та навичками. Для створення адекватних художніх текстів мовою перекладу необхідно ретельно відбирати мовні засоби та вміло використовувати перекладацькі трансформації [4, 67].

Актуальність нашого дослідження обумовлена зростанням популярності художньої літератури в жанрі фентезі, до якого належить казка Р. Дала «Чарлі та шоколадна фабрика». У таких творах створений фантазією автора чужий світ поступово стає для читача своїм, тобто відбувається вторгнення авторського світогляду в ментальний світ читача. Це досягається завдяки продуманому відбору різних мовних засобів, особливостям їхнього індивідуально-авторського використання та численним запропонованим читачу ігровим маскам [5, 159].

Метою статті є аналіз способів відтворення власних імен в українському перекладі казки Р. Дала «Чарлі та шоколадна фабрика».

У перекладознавстві традиційно переклад власних назв та імен відбувається шляхом використання транскрипції, транслітерації, фонографічної заміни за традицією та їхньої комбінації, які професор О. О. Селіванова відносить до фонографічних трансформацій [3, 70].

При перекладі імен перекладач В. Морозов часто вдається до використання транскрипції – формального пофонемного перетворення вихідної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу [1, 220]: *Grandpa Joe and Grandma Josephine on this side, Grandpa George and Grandma Georgina on this side (1, 8) // Дідунь Джо та бабуся Джозефіна лежали з одного*

кінця, а дідусь *Джордж* та бабуня *Джорджина* – з другого (2, 8). У цьому фрагменті перекладач здійснює пофонемну заміну в іменах *Joe* / *Джо*, *George* / *Джордж*, *Georgina* / *Джорджина*. В українському перекладі імені *Josephine* ['dʒəʊzɪfɪ:n] / *Джозефіна* з'являється закінчення **-а**.

Одразу до декількох трансформацій на фонетичному рівні вдається перекладач при перекладі імені *Augustus Gloop*. Ім'я *Augustus* [ɔ:'gʌstəs] / *Августус* перекладається з допомогою фонографічної заміни за традицією, а *Gloop* [glu:p] / *Глуп* – транскрипції у поєднанні з традиційною заміною англійської приголосної **g** українською **г**. Слід зауважити, що іменник *gloop* у читачів оригіналу викликає негативні емоції, оскільки має значення «any thick liquid or sticky substance» [6], що українською мовою означає «безформна речовина». Автор казки дав герою таке ім'я, щоб зробити його образ яскравішим. Ця додаткова конотація у перекладі була втрачена.

Подібна ситуація простежується і у наступному фрагменті. У тексті оригіналу неслухняну дівчинку звати *Veruca Salt*. При перекладі цього імені використовується транскрипція – *Верука Солт*. Українською мовою *verruca* означає «бородавка», а *salt*, окрім прямого відповідника «сіль», має також значення «бувалий, їдкий, дошкульний». Письменник використовує це ім'я, щоб краще охарактеризувати вередливу набридливу героїню, яка полюбить перебувати в центрі уваги. При перекладі це емоційне забарвлення було втрачено.

Особливої уваги заслуговує наступний фрагмент, в якому перекладач вдається до перекладу власного імені, завдяки чому він досягає такого ж прагматичного впливу на читачів перекладу, що і автор казки на читачів оригіналу. Ім'я героя *Mr Prodnose* утворене поєднанням двох слів: дієслова *to prod* зі значенням «to push something or someone with your finger or with a pointed object» [6] та іменника *nose* зі значенням «the part of the face that sticks out above the mouth, through which you breathe and smell» [6], відповідниками яких в українській мові є дієслово *тицяти* та іменник *ніс*. Перекладач В. Морозов адаптує це ім'я до українського читача та утворює неологізм *Тицьніс*. Обрана перекладачем трансформація є вдалою, оскільки завдяки їй зберігається емоційний вплив на читача та увиразнюється образ допитливого персонажа. Окрім того, перекладачеві вдалося досягти комічного ефекту, що є важливим для дитячої літератури.

Після аналізу способів відтворення власних імен в українському перекладі казки Р. Дала «Чарлі та шоколадна фабрика» зазначимо, що переклад антропонімів потребує використання ретельно продуманих перекладацьких трансформацій, які б дали можливість зберегти додаткові конотації, характерні для імен в оригіналі. При перекладі власних імен перекладач найчастіше вдається до транскрипції та поєднання декількох трансформацій на фонетичному рівні. Проте особливої уваги заслуговує створення перекладацьких неологізмів, завдяки яким вдається передати емоційне забарвлення імен в оригіналі.

Список використаних джерел:

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение / И. С. Алексеева. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: Академия, 2004. – 352 с.
2. Латышев Л. К. Курс перевода (эквивалентность перевода и способы ее достижения) / Л. К. Латышев. – М.: Международные отношения, 1981. – 248 с.
3. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник / І. М. Литвин. – Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. – 180 с.
4. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
5. Щирова І. А. Многомерность текста: понимание и интерпретация / И. А. Щирова. – СПб.: ООО «Книжный Дом», 2007. – 472 с.
6. Cambridge Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dictionary.cambridge.org>.

Список ілюстративного матеріалу:

1. Дал Р. Чарлі та шоколадна фабрика / Пер. з англ. В. Морозов / Р. Дал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aelib.org.ua/texts/dahl_charlie_and_the_chocolate_factory_ua.htm.
2. Dahl R. Charlie and the Chocolate Factory / R. Dahl [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://english4success.ru/upload/books/1268.pdf>.

Науковий керівник: к. філол. н. Сторчеус С. В.